

„Să ne apropiem de Eminescu mereu, cu dragostea, dar și cu recunoștința pe care le merită...”

Cotidian Național Nr.20083 din 15 ianuarie 2008

Interviu cu scriitorul Vlad Pohilă

- Cum și când ați cunoscut, prima dată, poezia eminesciană? De fapt, cum, în ce mod, se familiariza – cu opera lui Mihai Eminescu – un copil, un tânăr din Basarabia sub ocupație sovietică?

- Mă autoinclud cu mândrie în lista celor continuu îndrăgostiți de creația și de personalitatea lui Eminescu, a celor mereu fascinați de scrierile lui. Cred că i-am cunoscut opera încă înainte de a-i ști numele... Din copilărie am auzit romănțe pe versuri de Eminescu, pe care le cântau mama, surorile mai mari, mătușele mele, alte sătence... Pe urmă, prin anii '60-'70 ai secolului trecut, ca și alți colegi de generație, i-am studiat creația în școală, apoi la facultate – atât cât se putea, cât „ni se dădea”, pe atunci - dozat, incomplet, trunchiat, și totuși. În școală, m-am îndrăgostit definitiv, ireversibil, „incurabil” de Eminescu. În anii de facultate, am putut să descopăr, uluit, geniul literar eminescian... Revelația grandorii sale, a geniului său total, era s-o am după ce i-am citit publicistica, opera politică și diverse studii științifice, „conspectele” și cugetările din *Fragmentarium*.

În context, trebuie menționate eforturile unor cercetători de la noi – Lazăr Ciobanu, Ramil Portnoi, Constantin Popovici, mai târziu – Eugen Lungu, care au îngrijit edițiile de la Chișinău ale operei lui Eminescu, unele în patru volume, cu tiraje de 20-30 de mii exemplare ce se epuizau în câteva zile! Nord-bucovineanul acad. C. Popovici are și meritul de a fi scris o biografie a lui Eminescu – una exemplară, cât se putea pe atunci; după el a venit și acad. Mihai Cimpoi, ca să introducă o notă aparte în valorificarea creației lui Eminescu, punând accentul pe estetic. Datorită acestor cercetători, în acei ani de prigoană spirituală, basarabenii care nu aveau acces la cărțile tipărite la București, la studiile lui G. Călinescu, de ex., oricum își puteau face o imagine corectă despre măreția operei și a personalității lui Eminescu.

- Opera politică a geniului literaturii române este totuși prea puțin cunoscută pentru cititorul basarabean. Care credeți că sunt motivele?

- Eminescu, lucru știut, a debutat cu o poezie, *De-aș avea...*; în timpul vieții i-a fost editat un singur volum – numit și acela, pur și simplu, *Poezii*; și a fost condus în ultimul său drum, spre Cimitirul Bellu, ca un „suflet poetic”, după cum menționa B.P. Hasdeu în necrolog. Așadar, a avut inițial o recunoaștere generală ca poet. Mai târziu i-au fost descoperite și apreciate prozele, apoi cercetările științifice. Și mai târziu, a devenit cunoscută de mai mulți publicistica eminesciană, deși ciudat – articolele sale din *Timpul* făceau ravagii în chiar zilele când erau publicate în acest ziar. Și făceau ravagii nu numai printre oponenți („roșii”, „canalia liberală”), dar și printre unii diplomați străini - ruși, austro-ungari sau turci. Prin urmare, am putea vorbi despre o cunoaștere mai proastă a publicisticii eminesciene nu numai în Basarabia. Dacă au deranjat și unele scrieri poetice ale lui Eminescu – *Scrisorile* sau *Doina*, ce să mai vorbim de publicistica lui – aceasta a deranjat, a mâniat, dar a și speriat, a înspăimântat pe atâția! În primul rând, prin tăria argumentelor. Și cum adevărul doare și displace, au prins a găsi tot felul de rele în acest compartiment al creației sale, cel mai des – naționalism, xenofobie, antisemitism – din cauza acestor „păcate” făcându-se totul ca publicistica, opera politică a lui Eminescu, să fie puse la index, tabuizate. Eminescu a iubit România tot atât de mult cât a iubit Pușkin Rusia. Eminescu a iubit românimea la fel cum a iubit evreimea Theodor Hertzl, părintele sionismului. Numai că unii consideră că Pușkin *avea dreptul* să-și iubească exaltat patria, că Hertzl *trebuia, era dator* să-și iubească națiunea, pe când Eminescu – ar fi făcut mai bine să scrie exclusiv poezii de dragoste și despre natură!

- Scrierile lui Eminescu sunt incluse în manualele de literatură română din Republica Moldova. În ce măsură au tinerii acces la opera lui Eminescu și în ce măsură au ei nevoie de creația lui?

- Tineretul nostru, și nu numai el, ci toți vorbitorii de română din R. Moldova au nevoie de Eminescu, cel mai mult, dacă e să ne referim doar la cunoașterea limbii și literaturii române, dar și a istoriei, a culturii naționale. Liceenii, studenții trebuie să citească din Eminescu nu numai cât recomandă programele de studii, dar să meargă și mai departe în familiarizarea cu opera sa – îi asigur că vor avea revelații aducătoare de mari satisfacții pentru suflet și puncte de reper pentru formarea verticalității civice și morale, în fine – imbolduri sigure pentru ascuțirea minții.

Eminescu ne-a lăsat modele netrecătoare de poezie, la fel și de limbă literară. A propoz de limba română, el a scris, testamentar, pentru noi: „...Limba, alegerea și cursivitatea expresiunii în expunerea vorbită și scrisă e un element esențial, ba chiar un criteriu al culturii”.

Eminescu rămâne pentru noi un model de cultură, de informare / documentare. Este impresionantă setea lui de a cunoaște, de a studia, de a se documenta – în cât mai multe domenii -, pentru a fi puternic, drept și liber atunci când afirmi ceva, când optezi sau militezi pentru ceva.

Om de vastă cultură, cu o largă deschidere spre culturile altor popoare, Eminescu a fost și un model de patriotism, de iubire de Neam și Patrie, având, în acest sens, o abordare perfect creștină: și-a iubit conaționali, dar a fost capabil să-i și înțeleagă, să-i ierte la rătăcirii, sugerându-le, uneori mai nervos, dar în genere – delicat, idei de îndreptare a relelor, unele inerente omului.

Noi, basarabeni, trebuie să ne apropiem de Eminescu cu o dragoste, dar și cu o recunoștință deosebită, pe care el le merită din plin. În anii de prigoană comunistă, tocmai Eminescu a fost flacăra ce ne-a încălzit și flamura care ne-au adunat, ne-a unit. Eminescu ne-a iubit... ne-a compătimit, auzindu-ne durerea („*De la Nistru pân' la Tisa, tot românul plânsu-mi s-a...*”), ca nimeni altul! Bucovina adolescenței sale a „alintat-o” cu epitete ca „iubită”, „dulce”, „scumpă”, „frumoasă”, iar cu referire la noi, chiar dacă nu a călcat pe pământurile basarabene, a scris „*blânda Basarabie*” – un calificativ foarte generos, dar și de o tulburătoare precizie!

Eminescu a avut o abordare largă a fenomenului național - situând, firească, moldovenii, inclusiv pe noi, basarabeni aflați și atunci sub ocupație rusească, în arealul națiunii române. El, fiind – geografic – moldovean, a avut perfect conștiința românității, a apartenenței la limba română, la cultura română, în fine – la națiunea română, mândrindu-se cu această apartenență. Și în acest sens – tocmai Eminescu trebuie să ne fie exemplul demn de urmat! Să dăm ascultare marelui Eminescu, și nu la tot soiul de pigmei și demagogi moldoveniști...

Sergiu PRAPORȘCIC